

Werkboek 2

Taal is van iedereen

Handvatten voor lokale besturen en hun partners

provincie Limburg

Uitgave

De deputatie van de provincieraad van Limburg
Herman Reynders, gouverneur-voorzitter
Marc Vandeput, Ludwig Vandenhove, Igor Philtjens, Frank Smeets, Jean-Paul Peuskens, Inge Moors, gedeputeerden en Renata Camps, provinciegriffier

Verantwoordelijke uitgever:
Tom Van Thienen, bestuursdirecteur, Directie Mens, provincie Limburg, Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt

Redactie:
Steunpunt Onderwijs, Directie Mens, provincie Limburg

Fotografie: Het Berenhuis – Heusden-Zolder, VriendEnTaal Leopoldsburg, Alternatief vzw, Technisch Instituut Sint-Lodewijk Genk

Vormgeving en druk: Drukkerij Vaes, Overpelt

Wettelijk depotnummer
D/2013/5857/010

Taal is van iedereen

Communicatie is een basisbehoefte van eenieder in onze samenleving. Taal is dan ook een erg belangrijk instrument om te kunnen communiceren met elkaar, of het nu gaat over de 'kleine' of de 'grote' dingen van het leven; op school, op het werk of in de vrije tijd.
Het is daarom belangrijk ervoor te zorgen dat iedereen in de mogelijkheid is om te kunnen communiceren en deel te nemen aan een warme en interactieve samenleving, waar het goed is om te wonen, te werken en te leven.

De provincie zet daarom voluit in op taal, want taal mag geen barrière vormen om de stap te zetten naar bijkomende opleidingen, sociaal engagementen in de lokale gemeenschap,... kortom, om voluit deel uit te maken van onze samenleving. Een samenleving die voortdurend in beweging is, waardoor permanente bijscholing van alle doelgroepen van het allergrootste belang zijn.

Daarom is het belangrijk dat de provincie de krachten bundelt met de Limburgse gemeenten. Een lokaal bestuur kan immers werk maken mensen mekaar ontmoeten in buurten, wijken of in het centrum van de gemeente. Gemeentelijke diensten kunnen de expertise van scholen en organisaties versterken op het vlak van taal en communicatie. Of ze kunnen anderstalige inwoners de kans bieden om zich samen met de initiatiefnemers in te zetten voor de organisatie en het goede verloop van evenementen,...

Vijf Limburgse gemeenten hebben hun deuren opengezet om hun bemoedigende ervaringen te delen. In dit werkboek worden ze uitgebreid aan het woord gelaten. Ze illustreren de 'taalbeweging' die de provincie voor ogen heeft met een grote variatie aan invalshoeken en goede praktijken. De intentie om mensen maximaal te betrekken bij uiteenlopende initiatieven loopt als een rode draad door de samenwerking van de gemeentelijke diensten en hun partners.

De gemeenschappelijke uitgangspunten werden gebundeld in een aantal handvatten. Ze vormen samen een mooie leidraad om taal, participatie en kansen op een volwaardige en doeltreffende manier te integreren in de lokale beleidsplannen.

Een boeiende uitdaging! Ik wens u veel creativiteit, inspiratie en verrassende ontmoetingen.

Jean-Paul Peuskens

Handvatten voor lokale besturen en hun partners

Inleiding

Een goede taalvaardigheid maakt mensen sterker. Daarom onderneemt Limburg met ‘Taal is van iedereen’ diverse acties om de Nederlandse taalvaardigheid van elke Limburger te versterken. Om taal van iedereen te maken, wil de provincie graag de krachten bundelen met de Limburgse gemeenten en met partners die ‘taal’ ter harte nemen in onderwijs, economie en de samenleving.

Om een brede beweging op gang te brengen in Limburg, is het belangrijk dat de acties van de verschillende partners gelijkgericht zijn en vanuit dezelfde visie vertrekken. De provincie Limburg vertrekt vanuit een visie waarin taal, participatie en integratie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn: mensen leren een taal als ze alle kansen krijgen om die taal te gebruiken in zoveel mogelijk verschillende situaties, vanuit een diep respect voor hun eigen identiteit. Een visie waarin participatie, dialoog en ontmoeting centraal staan, is een wervende visie: ze kan mensen motiveren om beroepshalve een engagement op te nemen én ze kan elke individuele Limburger sensibiliseren om met anderen in dialoog te gaan.
Het engagement van lokale besturen is cruciaal om deze beweging breed te implementeren in alle maatschappelijke sectoren.

Vier fundamentele uitgangspunten

De visie werd verwoord in een aantal heldere, fundamentele uitgangspunten zodat alle Limburgers ten volle kansen kunnen creëren om taal van iedereen te maken:

- Taal, participatie en integratie zijn onlosmakelijk met elkaar verweven: mensen leren pas écht een taal door die taal veelvuldig te gebruiken in een brede waaier aan gevarieerde contexten. We zorgen voor meer ontmoetingsmomenten opdat alle Limburgers kunnen experimenteren met taal, ongeacht hun leeftijd of moedertaal.

- We dragen zorg voor een leef- en werkomgeving waar mensen zich vrij voelen om Nederlands te leren en te oefenen. Alle Limburgers kunnen hiertoe bijdragen door als gelijkwaardige, respectvolle gesprekspartners in dialoog te gaan en samen te zoeken naar manieren om elkaar te begrijpen.

- We streven naar een optimale Nederlandse taalvaardigheid voor alle Limburgers. Tegelijkertijd kiezen we bewust voor een positieve houding tegenover de moedertaal van anderstaligen.
We willen bijdragen tot meertaligheid van de Limburger, met aandacht en respect voor thuistaal en de buurtalen.

- Natuurlijke, spontane taalverwerving gaat hand in hand met het expliciet leren van grammaticale regels. Ook een goede spellingvaardigheid en taalbeschouwing komen mensen ten goede.

Goede praktijken op lokaal niveau – **gemeenschappelijke uitgangspunten**

Op 24 november 2012 organiseerde de provincie Limburg een derde Staten-Generaal ‘Taal is van iedereen’. Bij deze gelegenheid kregen vijf Limburgse gemeenten het woord om samen met de aanwezigen stil te staan bij de manier waarop ze deze uitgangspunten in de praktijk brengen op lokaal niveau. De intentie om samen met anderen te zoeken naar nieuwe situaties waarin mensen met elkaar kunnen praten, loopt als een rode draad doorheen de werking in Heusden-Zolder, Beringen, Leopoldsburg, Lommel en Genk.
Ondanks de brede variatie van invalshoeken en goede praktijken, zijn er een aantal gemeenschappelijke vaststellingen die het ‘taalverhaal’ tot een ‘succesverhaal’ maken in elk van deze gemeenten.

1. Samen werk maken van gemeenschappelijke uitdagingen

Op regelmatige tijdstippen samen vergaderen, is voor gemeentelijke diensten de basis waarop er wordt verder gebouwd. Overal in Limburg wordt er lokaal overleg georganiseerd, maar in deze gemeenten heeft de overlegcultuur sinds kort een belangrijke evolutie doorgemaakt. Vroeger werd er vooral informatie uitgewisseld – welke zijn ónze plannen op korte termijn en aan welke doelstellingen gaan jullie de komende weken werken? Ook al werd er gepraat over mogelijke raakvlakken, de meeste deelnemers participeerden vooral vanuit de eigen werking – wat leren we uit het overleg voor ons aanbod en voor onze doelgroepen? Welke methodieken kunnen we van andere diensten overnemen om de vooropgestelde doelen te bereiken? Men heeft dit ‘eigen’ spoor kunnen loslaten omdat er volgens de betrokken medewerkers een gevoel is gegroeid van gedeelde verantwoordelijkheid: welke zijn onze gemeenschappelijke uitdagingen op vlak van taal, communicatie en participatie? En, welke specifieke expertise kan elk van de diensten inbrengen om deze gezamenlijke uitdagingen samen aan te gaan? Men werkt samen aan een gemeenschappelijke missie. Deze complementaire samenwerking blijkt een ideaal draagvlak voor visieontwikkeling: in gemeenten waar mensen al langer samenwerken vanuit een gezamenlijke intentie, schrijven collega’s van verschillende diensten nu samen aan een visie op taal, participatie en communicatie.

Er worden nu ook veel meer diensten van uiteenlopende sectoren betrokken bij het overleg. Diensten die van huis uit aan ‘taal’ werken, zaten vroeger regelmatig samen rond de tafel. Nu werken ze intensief samen met collega’s uit andere sectoren om samen in te zetten op ‘participatie’ als voedingsbodem voor taalvaardigheid. Een grote diversiteit aan gemeentelijke diensten zorgt voor meer en originele dwarsverbanden tussen de verschillende levensdomeinen. De dwarsverbanden vormen samen een sterk netwerk met nieuwe ontmoetingskansen voor verschillende doelgroepen.

2. aan opvolging en coördinatie

Een grootschalige samenwerking met veel dwarsverbanden vraagt om een goede coördinatie en opvolging. Dit gebeurt door de diensthoofden en andere verantwoordelijken die met hun medewerkers een zekere expertise hebben opgebouwd binnen een bepaald deelgebied. Zo kan een onderwijsdienst de opvolging en coördinatie op zich nemen in de scholen, terwijl de Jeugddienst de werking in de vrije tijd coördineert – telkens met de gemeenschappelijke uitdagingen in het achterhoofd.
In iedere gemeente is er een verantwoordelijke die ook deelneemt aan overlegmomenten die er binnen de sectoren worden georganiseerd. Deze mensen zorgen voor een gezonde wisselwerking tussen de meer kleinschalige, sector gebonden initiatieven en het bredere samenwerkingsverband. Hun ervaring leert dat deze wisselwerking noodzakelijk is om de visie op taal en participatie breed te implementeren in alle geledingen van de lokale samenleving, en om iedereen aan te spreken op de eigen verantwoordelijkheid in het gemeenschappelijke verhaal.

3. Samenwerking met externe partners

De gemeentelijke diensten werken samen met externe partners. Deze partners beschikken vaak over de expertise om de lokale situatie op een objectieve manier te analyseren, vooraleer er op grotere schaal actie wordt ondernomen. Organisaties die de lokale situatie of een deelgebied van de werking onderzoeken, engageren zich graag om de gemeenten gedurende bepaalde tijd te begeleiden op de ingeslagen weg. De gemeentelijke diensten houden de vinger aan de pols in het werkveld om de externe begeleiders op de hoogte te houden van de stand van zaken. Ze organiseren ook tussentijdse evaluaties om het traject zo goed mogelijk af te stemmen op de lokale noden.

Externe partners werken ook samen met andere besturen, met het middenveld en met andere organisaties. Goede praktijken die elders al hun nut hebben bewezen, kunnen in overleg met de gemeentelijke diensten op maat van de lokale samenleving worden aangepast en geïmplementeerd. Een aantal externe partners heeft een innoverende rol op vlak van werkvormen en methodieken. Ze gaan op zoek naar originele manieren om mensen vanuit verschillende hoeken samen te brengen rond gemeenschappelijke uitdagingen: ze brengen bedrijfsleiders in contact met werkzoekenden, zodat ze zich samen kunnen verdiepen in CV’s en portfolio’s. Of, ze zorgen ervoor dat oudere buurtbewoners op een bank aan het plein spontaan verhalen vertellen aan

kinderen die in de buurt opgroeien. Anderen trekken naar de buurten om er samen met jong en oud te werken aan een theaterstuk,… Nog anderen nemen een rol op in het expliciet aanleren van woordenschat en grammaticale regels voor anderstaligen. Omdat ook zij een plaats hebben in het bredere lokale samenwerkingsverband, krijgen hun cursisten de kans om de formele regels van het Nederlands te leren én om de taal spontaan te gebruiken in situaties die de gemeentelijke diensten voor hen hebben voorzien, zoals bij VriendENtaal of in een ontmoetingscentrum. Alle externe partners genieten erkenning en waardering. Ze participeren soms op beleidsniveau.

4. Op de brug tussen de wijken en de bredere samenleving

De samenwerking tussen het bestuur, de gemeentelijke diensten en hun externe partners is erop gericht om de kansen op participatie uit te breiden voor alle inwoners. Dit betekent dat men samen op zoek gaat naar mogelijkheden om mensen te bewegen van de ‘rand’ naar de ‘brede’ samenleving, waar ze andere mensen kunnen ontmoeten in tal van situaties. Voor veel mensen is een laagdrempelige werking in hun wijk vaak de eerste opstap naar de ‘grote’ wereld. De gemeentelijke diensten organiseren dan ook een brede waaier van activiteiten in de wijken. Initiatieven die in het centrum van de gemeente worden opgezet, worden vaak eerst verkend met een vertrouwde groep in een veilige omgeving.
Het vertrouwen tussen veldwerkers en de wijkbewoners kan mensen sensibiliseren om de grenzen te verleggen. Eenmaal ze de stap hebben gezet, beginnen ze hun positieve ervaringen met anderen te delen. Dit zorgt er in een aantal gemeenten voor dat er steeds meer mensen participeren aan activiteiten die buiten de wijken worden georganiseerd. Rolmodellen binnen kansengroepen spelen een belangrijke rol in deze beweging. Zowel jonge als oudere mensen kunnen iets in beweging zetten voor anderen.

De nu volgende bijdragen van de vijf gemeenten illustreren de positieve effecten van de vier uitgangspunten, met een grote openheid voor de lokale noden en uitdagingen bij de brede implementatie van de visie.

5. Volwaardige gesprekspartners

In alles wat ze ondernemen, gaan de veldwerkers van gemeentelijke diensten samen met de mensen op zoek naar nieuwe, hoopvolle perspectieven voor hun privéleven, voor opleiding en onderwijs, en voor een plek op de arbeidsmarkt,…. Ze overlopen samen met hen de mogelijke alternatieven. Ze nemen zélf deel aan activiteiten die er worden georganiseerd voor de mensen met wie ze samenwerken. Ze wandelen samen met de mensen naar een bijeenkomst of naar de eerste afspraak in een school of op het werk. Ze luisteren naar hun levensverhalen en staan open voor de kijk die hun gesprekspartners hebben op opvoeding, op vrije tijd, taal en cultuur. Ze waarderen alle mogelijke talenten. Ze duiden diversiteit en meertaligheid als een troef, en ze leren medewerkers van andere organisaties om deze troeven optimaal benutten. ‘Wat voor mij heel vanzelfsprekend is, is dat niet voor een ander’, vertelt een medewerker van de Integratiedienst in Lommel. Door vanuit deze ingesteldheid iedere keer opnieuw in gesprek te gaan met kinderen, jongeren en volwassenen, wordt taal een natuurlijk, vanzelfsprekend gegeven om de vooropgestelde doelen samen tot een goed einde te brengen.

Goede praktijken op lokaal niveau – **variatie**

Tijdens de Staten-Generaal werd de werking in de vijf gemeenten telkens vanuit een andere invalshoek belicht. Dit maakt het mogelijk om de praktijk van participatie en samenwerking op een inspirerende, veelzijdige manier in beeld te brengen. De bijdrage van Beringen belicht de gunstige effecten van uitgangspunten vanuit de lokale samenwerking voor de vrije tijd en voor het onderwijs. In de gemeente Heusden-Zolder zorgt de samenwerking voor een grotere ouderbetrokkenheid bij het vrijetijdsaanbod dat er voor de kinderen wordt georganiseerd. Door samen te werken aan een gemeenschappelijke visie op taal en communicatie, ontstaat er ook een draagvlak voor originele dwarsverbanden. De bijdrage van Lommel illustreert hoe een gemeenschappelijke focus op ‘Cultuur’ en ‘Diversiteit’ mensen kan verenigen rond tentoonstellingen, boeken en grotere culturele evenementen. In Leopoldsburg wordt er vooral ingegaan op de plaats die het OCMW inneemt op het kruispunt van lokale samenwerking en participatie én op de werking van de Jeugdienst. In Genk wordt de werking rond participatie, taal en communicatie verkend vanuit de invalshoek ‘opleiding en werk’.

Samen taal, samen participatie, samen communicatie

De beperkingen van één enkele speler
Een aantal jaren geleden heeft één gemeentelijke dienst een poging ondernomen om het vrijetijdsaanbod in de gemeente te coördineren. Deze dienst ontving al geruime tijd signalen dat de inwoners van Beringen weinig of geen zicht hadden op het bestaande aanbod in de vrije tijd. Inwoners die interesse hadden voor de een of andere vorm van vrijetijdsbesteding moesten vaak een heuse zoektocht organiseren om bij het gewenste aanbod te geraken. Een gestroomlijnd aanbod, waarbij diverse initiatieven zouden worden gebundeld, zou voor iedereen de drempel kunnen verlagen om zich voor één of meerdere activiteiten te engageren in de vrije tijd. Dit gebeurde vanuit een diepe overtuiging dat participatie aan het reguliere vrijetijdsaanbod een gezonde voedingsbodem is voor het versterken van de taalvaardigheid.

De kracht van een team

Het bundelen van het vrijetijdsaanbod vanuit één hoek had echter niet het gewenste effect. Sinds ook andere gemeentelijke diensten vanuit verschillende sectoren regelmatig samen rond de tafel zitten, komt alles zo stilaan in de gewenste stroomversnelling. Structureel overleg van de Jeugddienst, medewerkers van Cultuur, Sport, Onderwijs en Opvoeding, de Kinderopvang, het OCMW, de jeugdhuizen, de bibliotheek, Toerisme en Communicatie zorgt er nu voor dat alle aanbieders kunnen profiteren van een breed en gedragen netwerk.
Het overleg, dat plaatsvindt onder de naam ‘Praktische steun’, schept niet alleen kansen om het aanbod te bundelen op een gemeenschappelijke website. Als mensen rond de tafel zitten, staan ze samen stil bij problemen en nieuwe uitdagingen. Verantwoordelijkheden worden duidelijk afgebakend. De coördinatie van de jeugdwebsite, bijvoorbeeld, is in handen van de Jeugddienst en dit op uitdrukkelijke vraag van de andere partners. De betrokken diensten vergaderen op tweemaandelijkse basis om de vooropgestelde doelen te bereiken op vlak van participatie in de vrije tijd. Tussendoor zijn er informele contacten en wordt er druk gecommuniceerd via e-mail.

Op regelmatige tijdstippen samen vergaderen, is voor de deelnemers de basis waarop er wordt verder gebouwd. Het is bovendien een uitgelezen kans om nieuwe patronen op het spoor te komen die bij een ‘gescheiden’ aanpak niet aan het licht zouden komen. Zo bleek er een leemte in het aanbod voor de leeftijdsgroep van twaalf tot zestien jaar. Voor andere groepen bleek er dan weer sprake van een overaanbod. Alle betrokkenen maken dan ook sinds kort werk van een evenwichtig en motiverend aanbod voor àlle leeftijdsgroepen. Men leert samen ‘anders’ te doseren. De nood aan continuïteit die in eerste instantie door de Jeugddienst werd aangevoeld, wordt nu door elk van de betrokkenen erkend en ze wordt door alle betrokkenen samen gerealiseerd. Men is er stellig van overtuigd dat deze samenwerking voor een sterkere participatie in de vrije tijd op langere termijn ook projecten ten goede zal komen die de kansen op participatie kunnen bevorderen binnen de overige levensdomeinen.

Voor de praktische ondersteuning bij de realisatie van de jeugdwebsite werken de partners samen met de dienst Communicatie van de gemeente. Deze dienst verzorgt bijvoorbeeld navormingen om sociale media als Facebook op een betekenisvolle manier te integreren in de doelstellingen en het ontwerp van de jeugdwebsite. Elke bijeenkomst is een ‘mini ICT-bad’: samen ervaringen delen rond nieuwe technologieën leidt tot professionalisering.

Bruggen slaan tussen gemeentelijke diensten…

De overlegcultuur binnen de werkgroep ‘Praktische steun’ heeft een belangrijke evolutie doorgemaakt in de loop van het eerste jaar. Aanvankelijk dacht iedereen vanuit de logica die eigen was aan de huiscultuur van zijn of haar dienst, namelijk het ‘aanbod-van-het-huis’, de doelgroepen voor wie men hoofdzakelijk werkte en de methodieken waarmee men die doelgroepen traditioneel probeerde te werven. In de loop van het eerste jaar hebben de betrokkenen dit eigen spoor kunnen loslaten en groeide er een gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid. In Beringen heeft men zich de tijd en de ruimte gegund om dit gemeenschappelijke groeiproces alle kansen te geven op gemeentelijk niveau. Nu is de tijd rijp om samen de stap te zetten naar de Kinderopvang en naar het basis- en secundair onderwijs.

… en naar het onderwijs

Het basisonderwijs bevestigt de nood aan een goede coördinatie van het vrijetijdsaanbod. Tot voor kort werden scholen overstelpt met informatie van verschillende organisaties die regelmatig, los van elkaar, vroegen om foldertjes uit te delen in de klassen. Deze folders verdwenen in de boekentassen, maar scholen hadden de indruk dat er thuis verder weinig gevolg aan werd gegeven. Het aanbod voor sport in de vrije tijd was al goed uitgebouwd voor de vier- en vijfjarige kleuters. Dergelijke leuke, kleutergerichte activiteiten worden onder andere gelanceerd als ‘aantrekkingspool’ voor de vrije tijd, maar het blijkt niet eenvoudig om die eerste aanzetten te bestendigen op latere leeftijd. Het initiatief van de gemeente om de krachten te bundelen vanuit verschillende sectoren zou dit tij kunnen keren. Het Spectrumcollege heeft alvast plannen om de jeugdwebsite te integreren in het digitaal leerplatform van de school. Op die manier kan het aanbod op een functionele manier worden opgenomen in het schoolaanbod, kunnen de leerlingen samen een aantal zaken uitzoeken en gaat het leven ‘buiten’ de schoolmuren ook leven ‘binnen’ de school.
Als scholen dergelijke originele stappen overwegen, zorgt de dienst Onderwijs en Opvoeding voor de overdracht van de nieuwe, alternatieve praktijken naar de andere onderwijsverstrekkers in de gemeente.

Intertaal als motor voor uitwisseling en vorming op lokaal niveau

Het initiatief Intertaal versterkt de wederzijdse overdracht van goede praktijken tussen de scholen in de gemeente op vlak van taal en communicatie. Er worden gemeenschappelijke studiedagen

> ‘De gemeentelijke diensten hebben elk hun ‘eigen’ spoor leren loslaten, en er is een gevoel gegroeid van gedeelde verantwoordelijkheid.’

georganiseerd die worden voorbereid met werkgroepen. In de werkgroepen zijn zowel directies, leerkrachten als zorgcoördinatoren vertegenwoordigd. Deze samenstelling kan bijdragen tot een breder draagvlak in de school- en klaspraktijk voor nieuwe inzichten en werkvormen.

In het kader van het project Intertaal werd er ook een intensieve samenwerking op langere termijn opgestart tussen de gemeente Beringen en het Centrum voor Taal en Onderwijs van de KULeuven (CTO). Verschillende gemeentelijke diensten hebben zich geëngageerd om de nieuwe inzichten op vlak van taal en communicatie samen met het onderwijs te verankeren. De coördinatie van het project ligt bij de dienst Onderwijs en Opvoeding. Hierbij treden het diensthoofd en de medewerkers op als brugfiguur tussen het onderwijs, diensten, organisaties en het CTO. Aanvankelijk heeft de dienst de noden op vlak van taal en communicatie in het onderwijs en de vrije tijd in kaart gebracht. Deze bevindingen dienden vervolgens als uitgangspunt om een zinvol en efficiënt vormingstraject uit te tekenen in overleg met het CTO. De dienst houdt de vinger aan de pols in de loop van het traject: de navormingen worden grondig geëvalueerd en ze worden bijgestuurd als er zich onderweg nieuwe uitdagingen aandienen. De medewerkers van de dienst Onderwijs en Opvoeding nemen deel aan de vormingen om scholen te begeleiden bij de implementatie van nieuwe inzichten en werkvormen.

In de loop van het navormingstraject organiseert de dienst Onderwijs en Opvoeding gezamenlijke reflectiemomenten voor de deelnemende scholen. Dit biedt scholen de gelegenheid om te leren van elkaar. Op welke manier zorgen ze ervoor dat zoveel mogelijk leerkrachten de visie in de praktijk kunnen brengen? Hoe maken ze leerkrachten vertrouwd met nieuwe werkvormen? Kan een bepaalde indeling van klaslokalen en klasgroepen de goede gang van zaken bevorderen? Welke zijn de valkuilen? Men is zich trouwens ten volle bewust van de verschillende snelheden waarmee de betrokken scholen de nieuwe inzichten implementeren. Vandaar dat de dienst Onderwijs en Opvoeding op zoek is naar een formule die toelaat om de gemeenschappelijke missie te bewaken, ondanks de verschillen die zich onderweg aandienen. Men heeft respect voor de tijd en de ruimte die elke individuele school nodig heeft om de vooropgestelde doelen te bereiken.

Vormingen die jongeren motiveren voor een rijke en creatieve communicatie

In samenwerking met de dienst Cultuur organiseert de dienst Opvoeding en Onderwijs bijkomende acties voor het onderwijs. Middenscholen kunnen bijvoorbeeld intekenen voor de vorming Stand up Comedian. Leerlingen leren dan de kneepjes van het vak in schoolverband: de leerlingen van twee middenscholen en een school voor buitengewoon secundair onderwijs gaan tijdens de lessen aan de slag met een échte stand up comedian. In de vorming staat vooral het proces centraal. Men wil jonge mensen immers de kans geven om hun ei te leggen op een verbaal sterk onderbouwde manier. Zelfreflectie en een gezonde kritische houding ten opzichte van de samenleving nemen dan ook een belangrijke plaats in tijdens de vormingsmomenten. Verder is er de grote betrokkenheid van de leerkrachten. Ze worden nauw betrokken bij de vorming en ze ontdekken nieuwe talenten waarop ze de leerlingen kunnen aanspreken tijdens het lesverloop.
Ook het lanceren van een initiatief als Stand up comedian is een bewuste keuze van de gemeentelijke diensten om op langere termijn in te zetten op taal en communicatie. Uit gesprekken met de leerkrachten en de directies blijkt dat ook voor dit initiatief het brede kader van Intertaal mensen ertoe aanzet om het welbevinden dat de leerlingen ervaren, verder door te trekken naar het algemene taalbeleid dat de scholen wensen uit te zetten. Stand up comedian is geen ‘eenmalige’ actie, maar krijgt een volwaardige plaats in een ‘beweging’. Ervaring leert bovendien dat de deelnemende leerlingen gemakkelijker de stap zetten naar andere creatieve workshops in de wijk waar ze wonen, vaak in het gezelschap van andere jongeren: ze worden rolmodellen voor leeftijdsgenoten. Van hieruit zetten ze voorzichtig de stap naar het Cultuurcentrum voor andere kunstzinnige activiteiten en voorstellingen.

Wetenschappelijk onderzoek als uitgangspunt voor doelgerichte actie op lokaal niveau

Indien het mogelijk is, vormen de resultaten van wetenschappelijk onderzoek het uitgangspunt voor acties in de scholen. In samenwerking met het Lokaal Overlegplatform heeft de gemeente bijvoorbeeld ingetekend voor het School Feedback Project van de Vlaamse universiteiten. Hieruit bleek dat in bepaalde scholen meer aandacht moet worden besteed aan begrijpend lezen. Andere scholen moeten inzetten op technisch lezen of spelling. Het versterken van de leesvaardigheid werd ingebed in het project Intertaal. Zo kunnen scholen werk maken van technisch lezen in de lijn van de visie die er wordt uitgezet in samenwerking met het CTO.

> ‘Als het mogelijk is, vormen de resultaten van wetenschappelijk onderzoek het uitgangspunt voor acties in de scholen.’

Werken aan een gemeenschappelijke visie op taal en communicatie

Tussentijdse evaluaties hebben de dienst Onderwijs en Opvoeding er bovendien toe aangezet om een gezamenlijk vervolgtraject te organiseren voor scholen en een tiental lokale organisaties (organisaties die een rol opnemen in de vrije tijd van kinderen en jongeren, de Kinderopvang, de Openbare Bibliotheek, Thuisbegeleiding,...). Dit maakt het mogelijk om werk te maken van haalbare, complementaire samenwerkingsverbanden vanuit een gemeenschappelijke visie op taal, communicatie en participatie.

Samen op verkenning met ouders

Er worden niet alleen bruggen gebouwd tussen de gemeentelijke diensten, tussen de gemeente en het onderwijs of tussen de scholen onderling. Er worden ook bruggen geslagen naar de ouders. Zo worden scholen aangespoord om systematisch de ouders te betrekken bij de vertaling van hun visie naar de school- en klaspraktijk. Om de basisscholen op weg te helpen in deze open huiscultuur, waarbij de deuren voor ouders iedere keer heel ver openstaan, investeren gemeentelijke diensten in originele methodieken. In het kader van Intertaal werd er een oude caravan aangekocht die werd omgebouwd tot een mobiele ‘schat’ met boeken, spelletjes en ander materiaal. De taalcaravan staat gedurende twee weken geparkeerd op een schoolterrein zodat ouders, leerkrachten en kinderen samen op verkenning kunnen gaan in het kleurrijke aanbod. Daarna trekt de caravan naar een nieuwe school om er gedurende twee weken de nieuwsgierigheid te prikkelen van groot en klein.
De leerkrachten worden uitgebreid geïnformeerd over het aanbod en over de mogelijkheden om er op een interactieve, speelse manier mee aan de slag te gaan in de klas. Maar de taalcaravan maakt vooral veel los bij de aanwezige ouders. Ze krijgen uitgebreid de kans om zich te verdiepen in de boekjes en de spelen terwijl ze wegwijs worden gemaakt in het vrijetijdsaanbod in de gemeente. Voor dit initiatief werkt de dienst Onderwijs en Opvoeding samen met de bibliotheek, de spelotheek en met het Provinciaal Educatief Centrum.

Net als de vergaderingen van de gemeentelijke partners, leiden ook de ontmoetingen van ouders in en rond de taalcaravan als vanzelf naar ‘meer’. In een aantal scholen bleken de ouders bijzondere belangstelling te tonen voor fundels, de interactieve prentenboeken die meereizen met de taalcaravan. Deze scholen nodigen de ouders nu uit om het nieuwe medium met hun kinderen te verkennen in de bibliotheek.

Contact

Dit taalverhaal wordt gerealiseerd door samenwerking tussen:

- de dienst Onderwijs en Opvoeding Beringen
- de stedelijke basisschool Koersel
- de jeugddienst Beringen
- de middenschool van het OLV-instituut Beringen

Dienst Onderwijs en Opvoeding Beringen

Contactpersoon Sarah Govarts
Telefoon 011 74 67 46
E-mail sarah.govarts@beringen.be

Contactpersoon Kim Van der Goten
Telefoon 011 74 67 46
E-mail kim.vandergoten@beringen.be

Contactpersoon Ilse Nelis
Telefoon 011 74 67 46
E-mail ilse.nelis@beringen.be

Jeugddienst Beringen

Contactpersoon Ward Noels
Telefoon 011 43 03 77
E-mail ward.noels@beringen.be

Stedelijke Basisschool Koersel

Directie Martien Bellinkx
Telefoon 011 42 21 15
E-mail directie@sbskoersel.be

Middenschool OLV-Instituut Beringen

Directie Yves Timmermans
Telefoon 011 42 52 67
E-mail yves.timmermans@spectrumcollege.be

Ouders als schakel in dit verhaal rond vrije tijd

Een sterk netwerk als basis voor het uitwerken van één visie

In de gemeente Heusden-Zolder wordt er intensief gewerkt aan een visietekst rond het gemeentelijk taalbeleid. In deze bijdrage gaan we dieper in op de waarde en de betekenis van een gemeenschappelijke visie rond taal voor een sterk uitgebouwd netwerk van lokale actoren, die actief zijn binnen welzijn en onderwijs. De afdeling welzijn en lokale economie zette ondertussen een eerste stap om vanuit een denktank van collega's te starten met de opmaak van een visietekst taal in de gemeente.

> 'We gaan met een grote nieuwsgierigheid op zoek naar de manier waarop ouders in de wereld staan en ouders verwoorden hun welbevinden helemaal in deze lijn: 'Daar vertellen ze niet wat we moeten doen.'

In deze denktank zijn medewerkers vertegenwoordigd van de afdeling Welzijn en Lokale economie. Ze begeleiden en initiëren projecten en acties rond taal in de wijken en de scholen. Vanuit een regierol willen ze samen met andere lokale welzijns- en onderwijspartners, met leerkrachten en directies, ouders en wijkbewoners werken aan een samenleving waar 'taal' mensen verbindt en kansen schept.

In deze visie is participatie de sleutel tot taalvaardigheid en het gaat hier steeds om een samenspel van kennis, vaardigheden en attitudes. Het taalbeleid wil zich enerzijds richten op de theoretische taalverwerving en anderzijds op de spontane taalverwerving. Door mensen de kans te geven om in veel en gevarieerde situaties met anderen te communiceren over zaken die zich spontaan aandienen, of waar ze samen naar zinvolle oplossingen mogen zoeken, worden ze als vanzelf uitgenodigd om elke keer opnieuw hun 'taalgrenzen' te verleggen.

Meegroeien met mensen die hun grenzen willen verleggen...

Welzijnswerkers van verschillende diensten en organisaties stellen vast dat er beweging komt in een groep ouders en bewoners met wie ze samenwerken. Volgens vzw Het Berenhuis komen er sinds kort bijvoorbeeld moeders op bezoek die zelf keuzes willen maken en die keuzes kunnen maken. Het zelfvertrouwen dat deze jonge vrouwen hebben opgebouwd, verleent hen een zekere status – ze zijn rolmodellen. Deze mensen zetten de stap naar de brede samenleving en nemen anderen mee in dit emancipatieproces.

Het zou dus goed zijn dat er ook op bovenlokaal niveau wordt nagedacht over mogelijkheden om aan de vragen van deze vrouwen tegemoet te komen. Bijvoorbeeld, door hen de weg te helpen vinden naar diverse organisaties waar ze een maatschappelijk gewaardeerde rol kunnen opnemen. Dergelijke bewegingen mogen immers niet gebonden zijn aan de grenzen van één gemeente. Het Berenhuis wil hierin een rol opnemen door de medewerkers van verschillende gemeenten op een meer informele manier rond de tafel te brengen – ook om ervaringen uit te wisselen over andere gemeenschappelijke thema's.

... en actief blijven ondersteunen van kwetsbare groepen...

Anderzijds is men er zich maar al te zeer van bewust dat er in Heusden-Zolder nog een grote groep kwetsbare kinderen, jongeren en ouders leeft. Zij hebben nog langer nood aan de laagdrempelige initiatieven die er in samenwerking met andere partners en scholen worden georganiseerd binnen het welzijnswerk. Men denkt dan aan groepsmomenten waarin ouders met hun kinderen mogen genieten van voorlezen en samen spelen. Ze mogen er stilstaan bij hun vragen over de ontwikkeling van hun kind of over de taal waarin ze thuis met hun kinderen kunnen communiceren.

... vanuit een fundamenteel respect voor keuzes die mensen willen maken

De afdeling Welzijn en Lokale economie en vzw Kameleon zetten werkingen, acties en projecten op in de verschillende wijken, scholen en op gemeentelijk niveau. Voor alle initiatieven gelden er een aantal uitgangspunten.

Medewerkers willen ouders of bewoners een spiegel voorhouden om bewuster met taal om te gaan.
Ze willen met hen in gesprek gaan over keuzes rond taal die ouders of bewoners kunnen maken maken en willen hen hierbij actief ondersteunen. Dit gebeurt steeds vanuit een fundamenteel respect voor ieders eigenheid en thuistaal.
We denken bijvoorbeeld aan de gezinsactiviteiten in de wijken waar ouders en kinderen op woensdagnamiddagen samen spelen, samen knutselen, koken, ... kortom op een speelse en interactieve manier (spontaan) met taal bezig zijn.
Thema's die de revue passeerden en die ouders zelf dikwijls kiezen zijn 'voorlezen', 'begrippen', 'gezonde voeding', ...

Ook binnen de filosofie van vzw Het Berenhuis gaat men iedere keer met een grote nieuwsgierigheid op zoek naar de manier waarop de ouders in de wereld staan. 'Hoe doen jullie het?' Ouders verwoorden hun gevoel van welbevinden in het Berenhuis precies in de lijn van deze intentie: 'Daar zeggen ze niet wat we moeten doen.'

Een brede, gezamenlijke aanpak voor een 'brede' doelgroep

Sinds geruime tijd worden de ouders, hun kinderen en de leerkrachten zoveel mogelijk samen betrokken bij de activiteiten die men organiseert in scholen en in de wijken. Op dat vlak kennen de afdeling Welzijn en Lokale economie en vzw Kameleon een evolutie. Nog meer dan vroeger staat de interactie tussen de ouders en kinderen centraal.

Ouders leggen een grote openheid aan de dag om met hun kinderen te spelen en daarbij samen nieuwe dingen te ontdekken. De kinderen zijn het verbindende element in de activiteiten en dit motiveert de ouders om elkaar te blijven ontmoeten en niet voortijdig af te haken. Op vraag van ouders, partners of scholen gebeurt het nog wel dat – indien hier nood aan is – men alleen met ouders aan de slag gaat. Dit is dus erg afhankelijk van het proces dat een school of een groep ouders in een wijk, ... al heeft doorgemaakt. Dergelijke keuzes worden ook mee bepaald door het doel van een activiteit.

Deze filosofie wordt ook doorgetrokken naar heel wat activiteiten die georganiseerd worden door vzw Kameleon. Tijdens een turndoe-dag, als sportorganisaties uit de buurt hun deuren openzetten, konden 34 ouders en 84 kinderen zich samen uitleven in een sessie zumba of meedoen aan een wedstrijd zaalvoetbal. Men wil de ouders samen met hun kinderen dingen laten doen en beleven, ... ouders zijn de schakel in dit verhaal rond vrije tijd.

Vanuit verschillende hoeken spontane ontmoetingen creëren tussen mensen...

Tijdens de Berenwandeling die de medewerkers van het Berenhuis georganiseerd hebben, zijn er voortdurend kansen voorhanden voor aangename, spontane ontmoetingen tussen mensen in al hun diversiteit. Vzw Het Berenhuis vervult een Avant-Garde rol in de gemeente: het Berenhuis loopt voorop, anticipeert, gaat nieuwe uitdagingen aan en vertaalt ze als een opportuniteit. Zij worden in deze rol erkend en werken intensief samen met andere diensten om de positieve ontwikkelingen op vlak van participatie, meertaligheid en communicatie in de gemeente extra kracht bij te zetten .

Nog een mooi voorbeeld zijn de vrijetijdsbeurzen die vzw Kameleon organiseert in basisscholen. Dit gebeurt samen met andere organisaties die

actief zijn op vlak van sport, jeugd of cultuur. Tijdens actieve workshops krijgen ouders de kans om kennis te maken met het aanbod rond vrije tijd. Bij deze gelegenheid mogen ze samen met hun kind en met andere ouders plezier beleven aan activiteiten die in de vrijetijd van kinderen worden georganiseerd.

De aandacht afleiden van 'taal' als een op zichzelf staand gegeven...

In het kader van het flankerend onderwijsbeleid worden er in Heusden-Zolder al geruime tijd heel bewust inspanningen gedaan om het flankerend onderwijsbeleid vorm te geven met een belangrijke focus op 'taal'. Een onderzoek van het Centrum voor Taal en Onderwijs van de KULeuven (CTO) vormde de grondslag waarop er wordt verder gebouwd. Het CTO heeft de scholen doorgelicht en kwam tot een aantal vaststellingen en aanbevelingen. Er werd onder andere binnen de scholengemeenschap een werkgroep 'Taalbeleid' opgericht die zich op regelmatige tijdstippen over het taalbeleid van de secundaire scholen buigt. Er nemen zorgcoördinatoren en directies deel aan dit overleg, samen met het LOP en een medewerker van de afdeling welzijn en lokale economie. Om werk te maken van een gezamenlijk taalbeleid werd er meer bepaald gekozen voor taalgericht vakonderwijs. Heel wat leerkrachten hebben de opleiding 'taalexpert' gevolgd, een vormingstraject van het CTO.

Naast taal wordt binnen het beroeps- en technisch secundair onderwijs ook veel aandacht besteed aan het verhogen van leerlingenparticipatie. Een voorbeeld: de organisatie van een workshopdag rond het thema Theater. Met de steun van de afdeling Welzijn en Lokale economie en in samenwerking met de Academie voor Woord, Muziek en Dans mogen de leerlingen gedurende een dag proeven van theater: naast improvisatie, ontwerpen ze 'kunstzinnige' kapsels en maken ze kennis met techniek op het podium en achter de schermen. Leerkrachten ervaren hoe motiverend het werkt om op een andere manier naar talenten te zoeken .

In een ander project wordt een kerngroep van enthousiaste leerlingen gevormd die zelf thema's aandragen, workshops voorstellen – niet enkel rond theater, maar ook rond kortfilm, dans, comedy, enz.... Leerlingen spreken actief andere leerlingen aan om deel te nemen. Op deze manier wordt de leefwereld van jongeren op school binnen gebracht en worden hun talenten aangesproken.

Vzw Het Berenhuis in Heusden-Zolder wil deze trend versterken voor leerlingen in de eerste graad TSO en BSO. Ze willen deze jongeren een breder perspectief op de toekomst aanreiken door hen te laten experimenteren met het samenspel van 'kunst' en 'techniek'. Taal komt als vanzelf aan bod tijdens creatieve experimenten in kunstateliers. Taal groeit er mee in de interacties tussen de leerlingen onderling én in hun communicatie met de leerkrachten

In de aanpak van vzw Kameleon, in werkingen van de afdeling welzijn en lokale economie met andere partners en voor de medewerkers van vzw het Berenhuis komt deze focus van de visie sterk en herhaaldelijk tot uiting: breng mensen samen rond spel, kunst, ontwikkeling, school, vrije tijd van kinderen en jongeren op een spontane, veilige manier om de focus af te leiden van 'taal' als een op zichzelf staand gegeven.

Dit is de sleutel naar vertrouwen en openheid: **'Als 'taal' expliciet in de kijker wordt gesteld, haken veel mensen af uit schrik dat ze beleerd zullen worden'.**

> 'Het Berenhuis vervult een Avant-Garde rol in de gemeente: het loopt voorop, gaat nieuwe uitdagingen aan en vertaalt ze voor de diensten als een opportuniteit.'

Contact

VZW Kameleon

Vzw Kameleon is een vereniging die enerzijds vormende en ontspannende activiteiten organiseert voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren in Heusden-Zolder. De initiatieven zijn gericht op het verkleinen van hun maatschappelijke achterstelling. Anderzijds ondersteunt vzw Kameleon de zinvolle vijretijdsbesteding en de doorstroming naar het reguliere vrijetijdsaanbod voor alle kinderen in de gemeente. Dit gebeurt in de vorm van uitwisselingen, projecten en vorming.

Contactpersoon Wendy Boelaers
Telefoon 011/ 57 43 68
E-mail vzwkameleon@gmail.com.

VZW Het Berenhuis - centrum voor Taalactivering en Kunsteducatie

Vzw het Berenhuis in Heusden-Zolder is een unieke beleefwereld, waarin op ludieke wijze het plezier in talengeprikkeld wordt aan de hand van hedendaagse kunstwerken. Het Berenhuis neemt kleine en grote mensen mee op ontdekkingstocht in de wereld van de meertalige beren.

Contactpersoon Gerlinde Gilissen en Herwig Nulens
Telefoon 0473/ 918 448
E-mail gerlinde.gilissen@pandora.be

Gemeentebestuur Heusden- Zolder, afdeling welzijn en lokale economie

Contactpersoon Natasia Maj
Telefoon 011/ 80 80 86
E-mail natasia.maj@heusden-zolder.be
Website www.heusden-zolder.be

Uit de wijk komen, gebeurt met kleine stappen

De grote stap van een wijkfeest naar het Cultuurcentrum…

Sinds 2012 zet Lommel de Internationale Vrouwendag op de kaart met een groots opgezet evenement in Cultuurcentrum De Adelberg. Dit is een grote stap, die enkel mogelijk was dankzij de samenwerking van de Stedelijke Integratiedienst, de dienst Internationale Samenwerking, de Openbare Bibliotheek en het Cultuurcentrum. Deze publieke gebeurtenis krijgt vooral kleur door de medewerking van lokale zelforganisaties en van vrouwen die al eerder van een vrouwenfeest hadden mogen proeven op wijkniveau. De bekende vrouwen die waren uitgenodigd om hun sterke verhalen te vertellen, konden hun levenservaringen dan ook delen met een groot, zeer divers en geëngageerd publiek. De aanwezigen hadden de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten tijdens workshops die werden verzorgd door zelforganisaties of bij standjes waar ze uitgebreid met elkaar konden praten bij (interculturele) hapjes en drankjes. De gezamenlijke voorbereidingen voor de editie in 2013 zijn al volop bezig…

… dankzij vertrouwensbanden, sterke sleutelfiguren en een intensieve

samenwerking tussen gemeentelijke diensten en zelforganisaties

De grote stap van een vrouwenfeest in een concentratiewijk naar de Vrouwendag in het Cultuurcentrum werd mogelijk dankzij het intensieve contact dat de wijkbewoners het hele jaar door rond andere thema's onderhouden met medewerkers van verschillende gemeentelijke diensten. Deze beweging van kansengroepen van de 'rand' naar de 'bredere' samenleving staat centraal in de Lommelse aanpak. De mogelijkheden om in het Nederlands te communiceren worden daardoor immers veel talrijker en gevarieerder. 'Cultuur' is een dankbaar medium om deze beweging te versterken. Daarom worden er in samenwerking met zelforganisaties en het middenveld nog tal van andere culturele activiteiten georganiseerd. Naar analogie met de sterke vrouwen op Vrouwendag, geeft men voor het welslagen van die meer kleinschalige initiatieven een grote plaats aan sterke vrouwen uit de kansengroepen. Vertrouwensbanden, een intensieve samenwerking tussen diensten, en de samenwerking met sterke sleutelfiguren vormen nu ook de leidraad om wijkbewoners te sensibiliseren voor het sportieve aanbod in het Sportcentrum en voor preventieve gezondheidsacties – mét succes. Mensen die van de brede samenleving hebben geproefd, beginnen hun positieve ervaringen steeds meer met anderen te delen. Dit zorgt ervoor dat er steeds meer mensen deelnemen aan activiteiten die buiten de wijken worden georganiseerd. Een medewerker van het Cultuurcentrum vertelde vol trots dat er zich voor het eerst jongeren van Turkse origine hadden ingeschreven voor een theaterworkshop, die wordt georganiseerd in de Adelberg. In dergelijke workshops is een rijk en creatieve taalgebruik het medium bij uitstek waar àlle deelnemers van kunnen profiteren in interactie met elkaar en met de betrokken begeleiders.

Structureel overleg geeft aanleiding voor een intensieve, unieke samenwerking met doelgroepen…

De samenwerking die de betrokken diensten hebben opgezet om de Internationale Vrouwendag tot een goed einde te brengen, wordt sindsdien verder gezet op structurele basis. De diensten vergaderen nu maandelijks, waardoor ze elkaar veel beter leren kennen. Gaandeweg krijgen ze meer zicht op de specifieke expertise die iedere dienst in huis heeft, met als effect dat er veel efficiënter kan worden gewerkt. De grootste meerwaarde ervaren ze echter in de gemeenschappelijke reflex om voortdurend bruggen te slaan tussen de verschillende culturen en sociale lagen in de samenleving.

> 'Wat voor mij heel vanzelfsprekend is, is dat helemaal niet voor iemand anders. En daar praten we over.'

Voor een fototentoonstelling in de Adelberg worden er nu groepen betrokken en in beeld gebracht die men vroeger met veel moeite 'achteraf' naar de tentoonstellingen moest leiden. Door al met hen samen te werken in de eerste fasen van een project, wordt de toeleiding op een meer vanzelfsprekende manier in gang gezet. Fototentoonstellingen die in deze filosofie worden opgevat, vormen bovendien een mooie weerspiegeling van de Lommelse samenleving – en ook dit kan mensen helpen om in de toekomst hun persoonlijke drempels naar participatie te overwinnen. 'Uit de wijk komen, gebeurt met kleine stappen.'

… voor evenementen met een grote publieke weerklank…

In 2012 was het thema van Erfgoeddag 'Helden'. Lommel nam deel aan deze editie met het programma Onze helden kwamen van ver. Dit gebeurde in een samenwerkingsverband van de Selimiyne Moskee, de Stedelijke Integratiedienst, de Turkse Unie van Beringen en Erfgoed Lommel. Deze samenwerking leidde onder meer tot een fototentoonstelling over het erfgoed van de eerste Turkse en Marokkaanse migranten die vijftig jaar geleden naar Lommel kwamen, op zoek naar een beter leven. Deze tentoonstelling diende onder meer als smaakmaker voor een boek waarin de eerste migranten hun verhalen vertellen. Ze werden geïnterviewd tijdens huisbezoeken, met de uitnodiging om te praten over hun leven en om toelichtingen te geven bij de foto's van de tentoonstelling.

Tijdens Erfgoeddag kwamen de migranten van het eerste uur ook zelf aan het woord. Ze vertelden hun verhaal aan een heel divers publiek, en vooral de reacties van hun jonge nakomelingen is de medewerkers van de Integratiedienst bijgebleven: de tentoonstelling en de verhalen hebben voor deze jonge mensen een poort geopend op een nieuwe, onbekende wereld – hun wortels. Dit helpt hen om met meer zelfvertrouwen de toekomst tegemoet te zien. Ook de mannen waren heel goed vertegenwoordigd op Erfgoeddag. De unieke aanpak en de samenwerking van de initiatiefnemers leverde een speciale vermelding op. Er wordt nu op Vlaams niveau promotie gemaakt voor het Lommelse programma.

… of op kleinere schaal

Zo nu en dan worden de krachten gebundeld in kleinere samenwerkingsverbanden. Voor de fototentoonstelling Schoon Volk hebben de Stedelijke Integratiedienst en de Openbare Bibliotheek rondleidingen georganiseerd voor scholen. Na afloop van de rondleiding werden er op vraag van de leerlingen van het vijfde en het zesde jaar in een aantal secundaire scholen panelgesprekken georganiseerd. Deze gesprekken werden begeleid door medewerkers van de Integratiedienst. Op die manier kreeg ook deze jonge doelgroep de kans om samen met de panelleden dieper in te gaan op de normen en waarden die er leven binnen de verschillende culturen. De leerlingen vertelden achteraf dat ze nu een veel duidelijker beeld hadden van diverse

culturele normen- en waardepatronen. Volgens hen waren er ‘veel dingen rechtgezet.’

Samen op verkenning in een vertrouwde omgeving als de drempels te groot zijn…

Vanaf november 2012 wordt het project Boekbaby’s geïmplementeerd in de gemeente. Als ouders met hun peuter van vijftien maanden op consultatie komen bij Kind en Gezin krijgen ze een uitnodiging om een peuterpakket op te halen in de Openbare Bibliotheek. Naast de verdeling van de peuterpakketten door bibliotheek krijgen ouders uit kansengroepen de gelegenheid om kennis te maken met het aanbod via de zelforganisaties en andere overleggroepen van de Stedelijke Integratiedienst. Tijdens deze kennismaking zal tijd worden gemaakt om met de ouders stil te staan bij leesplezier en bij het feit dat ze ook verhalen ‘lezen’ als ze verhalen vertellen bij de prenten en de foto’s in de peuterboekjes.

Ervaring leert bovendien dat veel ouders uit kansengroepen nog nood hebben aan de bevestiging dat ze de verhalen en illustraties in hun eigen taal mogen delen met hun kinderen. Men gaat er vanuit dat deze ouders meer gemotiveerd zullen zijn om voor te lezen en op termijn de bibliotheek te bezoeken voor ‘meer’ als ze eerst deze kans hebben gekregen. De kans om in alle rust de (peuter)boekenwereld te verkennen in een vertrouwde omgeving, zonder het gevoel te hebben dat er iets ‘moet’ waar ze niet aan kunnen of willen beantwoorden.
Ook jonge ouders die deelnemen aan de bijeenkomsten van VriendENtaal zullen met hun begeleiders op bezoek gaan in de bibliotheek voor het project Boekbaby’s. Ze zullen er samen zoeken naar de boekjes voor de allerjongsten en stilstaan bij alle mogelijke zaken die het leesplezier voor de peuters én de ouders kunnen vergroten.
De begeleiders van VriendENtaal proberen op die manier ook een voorbeeldrol op te nemen voor de medewerkers van de bibliotheek. Men wil hen motiveren om nieuwe initiatieven op te zetten in het voetspoor van Boekbaby’s.

De begeleiders van VriendENtaal merken overigens op dat de Nederlandse taalvaardigheid van de deelnemers er na twee jaar opmerkelijk op vooruit is gegaan – ‘Gewoon , door samen over van alles te babbelen en door samen te lachen met de gekste dingen.’ In deze groepen worden de begeleiders het meest geconfronteerd met de grote vanzelfsprekendheid waarmee ze ervan uitgaan dat hun kennis van de wereld nagenoeg overeenkomt met die van anderen: ‘Wat voor mij heel vanzelfsprekend is, is dat helemaal niet voor iemand anders.’

> ‘De beweging van kansengroepen van de ‘rand’ naar de ‘bredere’ samenleving staat centraal in de Lommelse aanpak.’

… of een vreemde omgeving anders inrichten om de drempel te verlagen

Sinds kort is er in de Openbare Bibliotheek een hoek ingericht met een aanbod voor anderstaligen met een beperkte Nederlandse taalvaardigheid. Men had de indruk dat deze mensen ontmoedigd werden om de bibliotheek te bezoeken omdat de boeken die ze wél zouden kunnen lezen, over het hele aanbod verspreid stonden.
Er bestaat al langer een traditie om met VriendENtaal op bezoek te gaan in de bibliotheek, maar in de nieuwe hoek vinden de mensen nu een aanbod op maat. Ook de organisaties die in Lommel opleiding en onderwijs inrichten voor anderstaligen, zullen hun cursisten op weg helpen naar het nieuwe aanbod. Het uiteindelijke doel bestaat erin om ook deze mensen te motiveren om geleidelijk aan hun grenzen te verleggen in het brede aanbod – óók voor hun kinderen.

Sleutelfiguren genieten maatschappelijke en professionele erkenning

Jonge vrouwen uit kansengroepen die zijn afgestudeerd in het hoger onderwijs krijgen volop kansen om hun professionele carrière uit te bouwen in het Lommelse onderwijs en in de administratie. Een studente Maatschappelijk Werk werkt met een groep jonge meisjes in de wijk waar ze is opgegroeid, en ze kan hierbij rekenen op de steun van de Stedelijke Integratiedienst. Net als de vrouwelijke auteurs die hun verhalen vertellen op Internationale vrouwendag, zijn deze vrouwen een sleutelfiguur voor anderen. Ze nemen deze rol maar al te graag op, dicht bij huis en voor langer dan de duur van één dag.

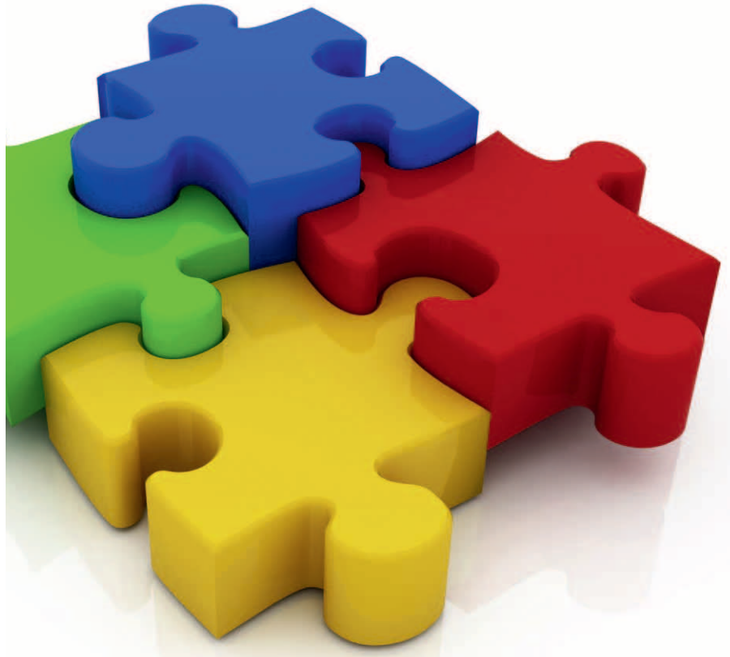
Effectenonderzoek

De Stedelijke Integratie doet ook regelmatig onderzoek naar de stand van zaken op vlak van participatie. Vier jaar geleden deed de Integratiedienst een SWOT analyse in samenwerking met de Sportdienst, de dienst Cultuur en organisaties die actief zijn in de vrije tijd. Veel kinderen en jongeren nemen al deel aan het tijdelijke aanbod dat tijdens de zomervakantie in de wijken wordt georganiseerd. Het is natuurlijk heel waardevol dat deze jonge mensen zich in de loop van de zomer kunnen uitleven in sport en spel – er reist zelfs een voorleeshoek van de Openbare Bibliotheek mee naar de wijken.

Maar men wil meer: dergelijke activiteiten worden ook georganiseerd om kinderen en jongeren te motiveren voor het verenigingsleven.
In 2013 wil men dan ook een nieuwe analyse maken om het effect na te gaan van tijdelijke acties op de participatie aan het reguliere verenigingsleven. Men vindt een SWOT analyse een dankbaar instrument, onder andere omdat men zo’n analyse gemakkelijk zelf kan opzetten.

Samenwerking met het beleid om een gedragen visie te verankeren

In Lommel is er geen Lokaal Overlegplatform. Er werd wel een werkgroep opgericht waarin verschillende organisaties participeren: scholen, zelforganisaties, Kind en Gezin, de Stedelijke Integratiedienst… Het doel van deze werkgroep bestaat erin om scholen te adviseren inzake kansarmoede, participatie en diversiteit. Er worden sprekers uitgenodigd en de werkgroep organiseert ook vormingen. De deelnemers bespreken nieuwe uitdagingen en men gaat samen na wie van hen het beste geplaatst is om scholen te ondersteunen voor de vragen die er voorliggen. Het bevorderen van participatie en integratie is ook voor de leden van deze werkgroep een belangrijke doelstelling. Deze werkgroep is ondertussen uitgegroeid tot een volwaardig overlegplatform. Sinds de Schepen van Onderwijs deze groep voorzit, worden de aandachtspunten en de adviezen die in deze groep worden besproken, opgenomen in het beleid. Dit heeft er onder meer toe geleid dat er in Lommel werk wordt gemaakt van een volwaardig onderwijsbeleidsplan, met bijdragen van alle betrokkenen en met bijzondere aandacht voor diversiteit, participatie en communicatie.

Contact

Dit taalverhaal wordt gerealiseerd door samenwerking tussen:

- **Het Huis van de Wereld (integratiedienst) Lommel**
- **VriendENtaal**

Huis van de Wereld Lommel

Contactpersoon Sara Kaya
Telefoon 011 53 97 22
E-mail sara.kaya@lommel.be

Contactpersoon Goele Kerkhof
Telefoon 011 53 97 20
E-mail goele.kerkhof@lommel.be

Contactpersoon Aysun Yildiz
Telefoon 011 53 97 22
E-mail integratiedienst@lommel.be

vrijwilliger VriendENtaal

Contactpersoon Henny Brants
E-mail henny.brants@skynet.be

De wereld wordt groter

Diversiteit zorgt voor dynamiek en interactie

Maatschappelijk werkers van een OCMW helpen mensen met een heel diverse achtergrond en met uiteenlopende vragen naar hulp en ondersteuning. Ze vangen bijvoorbeeld cliënten op die hier zijn opgegroeid en die hulp nodig hebben bij het zoeken naar een sociale woning. Tegelijkertijd begeleiden ze vluchtelingen en asielzoekers die recent in de gemeente verblijven.

De diversiteit aan hulpvragen zorgt ervoor dat er in een OCMW mensen over de vloer komen die goed Nederlands spreken, maar ook mensen met een heel beperkte Nederlandse taalvaardigheid. Om een leefloon te ontvangen, werden er in de wetgeving een aantal voorwaarden opgenomen. Mensen die het Nederlands onvoldoende beheersen, kunnen zich bijvoorbeeld engageren om Nederlandse taallessen te volgen. Als ze hiervoor kiezen, worden ze door het Huis van het Nederlands naar het meest geschikte aanbod georiënteerd.

De medewerkers van het OCMW in Leopoldsburg verwijzen cliënten iedere keer naar VriendENtaal als ze de wens uiten om, naast het formele taalaanbod, ook de dagelijkse omgangstaal te verwerven. Aangezien ook een aantal Vlaamse cliënten maar al te graag ingaat op de suggestie van het OCMW om deel te nemen aan de bijeenkomsten van VriendENtaal, is er een grote heterogeniteit in de groepen.

Deze 'talige' heterogeniteit zorgt voor meer dynamiek en interactie, en dus voor meer kansen om 'alledaags' Nederlands te spreken in een veilige omgeving. De meer taalvaardige deelnemers ervaren dat ook zij een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving door andere mensen op weg te helpen – er worden bruggen geslagen en het zelfvertrouwen van elke deelnemer groeit.

Bruggen slaan met taalvaardige lotgenoten

Ook in ontmoetingshuis Ons Centrum worden er bruggen geslagen tussen mensen met een diverse culturele en sociale achtergrond. Ons centrum is een gemeenschappelijk initiatief van het OCMW en RIMO. RIMO verzorgt de coördinatie van het centrum. Met dit doel voor ogen werd er een profes-sionele medewerker aangesteld.

De groep mensen die het centrum bezoekt, wordt door één van de maatschappelijk werkers omschreven als 'een mengelmoes van mensen in kansarmoede'. Het merendeel van de bezoekers is cliënt bij het OCMW. Ze zoeken elkaar graag terug op om in Ons Centrum iets te eten of om er iets te drinken. Er zijn ook computers beschikbaar voor mensen die thuis geen computer hebben.

In Ons Centrum worden er zo nu en dan ook activiteiten georganiseerd met 'buitenstaanders'.

De Jeugddienst, bijvoorbeeld, betrekt kinderen en jongeren bij de activiteiten die hier voor de ouders op touw worden gezet. Zo probeert men hen te sensibiliseren voor de kinderwerking.

Samen de eerste stappen zetten...

Maatschappelijk werkers kunnen mensen niet verplichten om deel te nemen aan de uiteenlopende initiatieven voor het bevorderen van sociale participatie en voor inburgering. Ze kunnen hun cliënten wél stimuleren om de stap te zetten naar het brede aanbod dat er in de gemeente wordt georganiseerd – van een sociaal ontmoetingscentrum tot het meer formele cursusaanbod.

Daarom werken ze intensief samen met RIMO, met de Integratiedienst, met Basiseducatie, de Opvoedingswinkel en met tal van andere organisaties.

De eerste keer gaan ze graag samen met hun cliënten op pad. Ze vergezellen hen bij het eerste bezoek aan Ons Centrum of naar een bijeenkomst van VriendENtaal. Ze wandelen de eerste keer samen met de ouders naar de nieuwe school en ze begeleiden hen naar taalcursussen. De eerste wandeling naar school vertrekt bij de woonplaats van een gezin, en ook op andere momenten gaan medewerkers van het OCMW op huisbezoek.

Zo groeit er een vertrouwensband en het helpt hen om hun dienstverlening zo goed mogelijk af te stemmen op de specifieke behoeften van de gezinnen en geen beslissingen te nemen in hun plaats. Soms wordt er ook aan andere cliënten gevraagd om mensen de eerste keer op weg te helpen.

Het eerste bezoek aan de school, samen met de ouders en hun kinderen, is een mooie gelegenheid voor de maatschappelijk werker om de leerkrachten van de kinderen te ontmoeten. Het verlaagt de drempel voor leerkrachten om contact op te nemen met het OCMW als er problemen zijn of als ze met vragen zitten. Oudere leerlingen worden persoonlijk betrokken bij de gesprekken tussen het OCMW en de school.

'Oudere leerlingen betrekken bij de gesprekken wérkt. Als er 'over' hen wordt gepraat, lukt het niet.'

... en samen genieten van de eerste resultaten

De medewerkers van het OCMW stellen vast dat de taalvaardigheid van cliënten die regelmatig op bezoek gaan in Ons Centrum, de Opvoedingswinkel of bij VriendENtaal veel sneller evolueert in vergelijking met de mensen die dit niet doen. De trouwe bezoekers van Ons Centrum voelen zich veel zekerder en nemen op een heel natuurlijke manier de typische 'trekjes' over van de Nederlandse omgangstaal.

Dit geeft vaak aanleiding geeft tot gemoedelijke, grappige en ontwapenende momenten in de gesprekken die ze met de OCMW medewerkers voeren. Na verloop van tijd begroeten al deze mensen de hulpverleners in het Nederlands. Ze genieten ervan dat Nederlands stilaan de taal wordt om met de hulpverleners te praten over hun ervaringen en om hulpverleners te informeren over de administratieve aangelegenheden.

Samen in de les om te leren van elkaar

Anderstaligen die erkend zijn als vluchteling en al langere tijd in België verblijven, hebben vaak een perspectief om in België te kunnen blijven. Het OCMW van Leopoldsburg organiseert sinds kort een cursus Budgetteren voor deze

> 'Toen we het in de cursus over budgetteren hadden, heb ik toegegeven dat ik het ook moeilijk vind om in de winkel iets te laten liggen wat ik mooi vind. Er werd eens goed gelachen, en we waren onmiddellijk vertrokken.'

mensen om hen op weg te helpen met een aantal praktische en administratieve zaken. Deze cursus wordt georganiseerd in samenwerking met het Centrum voor Basiseducatie en dekt een veel bredere lading dan 'budgetbeheer'.
Jarenlange ervaring leert dat maatschappelijk werkers lang niet altijd hetzelfde begrippenkader delen met hun cliënten: 'Rijksregisternummer' en 'kindergeld' of 'mutualiteit' zijn bijvoorbeeld onbekende concepten voor mensen die zijn opgegroeid in Afrika. Men vond het zinvol om de nieuwe begrippen op te nemen in motiverende, interactieve taken waarbij de cursisten samen op zoek gaan naar mogelijke antwoorden en oplossingen. De bijeenkomsten gaan iedere vrijdag door en de deelnemers keren elke week met veel plezier terug om samen aan 'maatschappelijke' en 'administratieve' taken te werken.
Een maatschappelijk werker die iedere vrijdag zélf deelneemt aan de cursus vertelt dat ze er zelf heel veel van opsteekt: 'Ik leer hier wat de mensen niet begrijpen.' Ze deelt er ook persoonlijke ervaringen met haar cliënten. 'Toen we het in de cursus over budgetteren hadden, heb ik toegegeven dat ik het ook moeilijk vind om in de winkel dingen te laten liggen die ik eigenlijk wel graag zou willen hebben. Er werd eens goed gelachen, en we waren onmiddellijk vertrokken.' Het delen van ervaringen draagt bij aan een sfeer van vertrouwen in een omgeving waarin mensen durven experimenteren met taal zonder het gevoel te hebben dat er een norm van correctheid wordt opgelegd door iemand die 'boven' hen staat.

Visuele hulpmiddelen als eerste poort op een nieuwe wereld

Dezelfde maatschappelijk werker heeft vorig jaar een map aangelegd met pictogrammen en afbeeldingen als uitgangspunt voor het sociaal en financieel onderzoek dat ze moet opstarten voor mensen die financiële steun vragen. Ze hebben hun dienst goed bewezen in de individuele gesprekken met de cliënten, maar eens deze mensen officiële documenten ontvangen over de behandelde onderwerpen, begrijpen ze het niet – de gehanteerde pictogrammen zijn geen universele taal. Deze ervaring gaf onder meer aanleiding tot het organiseren van de cursus Budgetteren.

De pictogrammen worden nog steeds gebruikt door verschillende hulpverleners met wie de cliënten in eerste instantie in aanraking komen. Uniformiteit maakt een aantal zaken herkenbaar voor hen.
Deze herkenbaarheid kan bijdragen aan hun vertrouwen in de hulpverleners.
In situaties waarin hulpverleners naar intieme zaken moeten informeren, is dit wederzijdse vertrouwen broodnodig. Men streeft dezelfde uniformiteit na in de samenwerking met scholen om de ouders gerust te stellen. Er worden bijvoorbeeld icoontjes in de agenda van de kinderen gekleefd als alle kinderen samen met de bus op stap gaan, of als de kosten voor schoolmateriaal of uitstapjes op de schoolrekening komen te staan.
Ook het internet is een dankbare bron van informatie om samen met de cliënten stil te staan bij 'Belgische', 'Vlaamse' of 'lokale' zaken die ze niet begrijpen. Het is begrijpelijk dat kinderen niet mee mogen gaan op zeeklassen als de ouders niet vertrouwd zijn met de gewoonte van veel lagere scholen om gedurende een aantal dagen naar de Noordzee te trekken met de leerlingen. Als dergelijke zaken ter sprake komen tijdens consultatiegesprekken wordt er informatie opgezocht via het internet en worden de beelden en foto's samen met de ouders besproken om ouders te informeren en om in te gaan op hun vragen.

> 'Mensen beginnen met elkaar te praten, de wereld wordt groter.'

Het OCMW komt voor 50% tussen in de kosten van de Vrijetijdspas voor kinderen die opgroeien in een kansarm gezin om hen te laten participeren aan culturele activiteiten en aan de speelpleinwerking. Deze kinderen krijgen ook 50% korting als ze deelnemen aan uitstapjes met de Jeugddienst.

Participatie als rode draad

Werk maken van een volwaardig taalbeleid is een prioriteit voor het OCMW van Leopoldsburg. Het bevorderen van zelfvertrouwen en participatie maakt hier integraal deel uit van de hulpverlening. Ook de samenwerking die het OCMW opzet met tal van andere organisaties is erop gericht om gezinnen zoveel mogelijk toe te leiden naar ontmoetingen.

Samenwerken met een externe partner voor een breed perspectie op lange termijn

Leopoldsburg heeft het Centrum voor Maatschappelijke Gelijkheid en Jeugdwelzijn (CMGJ) onder de arm genomen om een jeugdbeleid op maat van de gemeente te helpen uittekenen. Het CMGJ heeft een analyserapport opgesteld op basis van interviews met alle relevante actoren – óók met de mensen op straat.
De Jeugddienst zat op dat moment in een eilandpositie. Er was weinig variatie in het aanbod en er was geen draagvlak om de continuïteit van de lopende initiatieven te verzekeren.
Uit de analyse bleek dat er nood was aan een kinder-, tiener- en jongerenwerking. Men heeft prioritair werk gemaakt van de kinderwerking. Voor jongere kinderen ligt de samenwerking met de ouders meer voor de hand. Een kinderwerking kan de basis vormen voor continuïteit op langere termijn. Er werd een mooie verbinding gemaakt met 'Babbelschatten', een initiatief voor ouders van de Opvoedingswinkel.
Er kwam ook een verbinding tot stand met de speelpleinwerking. Het speelplein was al een succes tijdens de zomermaanden en men kon er rekenen op een ploeg enthousiaste jonge monitoren. Deze monitoren worden nu intensief betrokken bij de tijdelijke werkingen in de wijken. Dergelijke werkingen worden een vijftal keer in de wijken georganiseerd om het aanbod bekend te maken bij de gezinnen. Men vraagt ook op straat aan jongeren of ze zich willen engageren voor de kinderwerking. Deze manier van recruteren heeft meer effect dan een oproep in het gemeentelijke informatieblad. De medewerker van de Opvoedingswinkel is aanwezig in de wijken op het moment dat de ouders hun kinderen brengen om hen te informeren over het aanbod voor ouders.
De Jeugddienst werkt nu samen met de bibliotheek en de dienst cultuur. Een mooi initiatief is de Gedichtendag die voor alle kinderen van de gemeente zal doorgaan op de locatie van de kinderwerking.
Het CMGJ helpt het gemeentebestuur en de jeugdwerker te anticiperen op nieuwe kansen en nieuwe uitdagingen. Zo blijft het aanbod meegroeien met nieuwe bewegingen in de samenleving.

Netwerken en 'breed' informeren om te sensibiliseren

VriendENtaal geraakt goed ingeburgerd in Leopoldsburg. De verantwoordelijke van de Integratiedienst heeft de indruk dat mensen steeds meer 'doen' met de informatie die er circuleert in de netwerken waarin ze vertelt over VriendENtaal en over andere initiatieven. Door VriendENtaal op te nemen in de agenda's van verschillende overlegplatforms, ontstaat er een netwerk van mensen die vanuit verschillende hoeken beginnen door te verwijzen: er heeft zich voor het eerst een deelnemer aangemeld die naar de bijeenkomsten van VriendENtaal werd doorverwezen door een wijkagent – de politie is vertegenwoordigd in de Interculturele Raad.
Door tegelijkertijd over het project te rapporteren in het informatieblad van de gemeente, geraken ook individuele inwoners van Leopoldsburg betrokken bij de inburgering van hun anderstalige medeburgers: er hebben zich recent drie nieuwe vrijwilligers aangemeld. Dit maakt het mogelijk om nieuwe groepen op te starten en meer mensen te bereiken die elkaar in een informele sfeer kunnen ontmoeten om samen over allerhande onderwerpen te praten.

Gemeenschappelijke thema's worden een gemeenschappelijke uitdaging

Door diversiteit, participatie en communicatie op de agenda te zetten van meerdere overlegplatforms, worden 'problemen' omgebogen naar een gemeenschappelijke 'uitdaging'. In dit proces zijn er mensen nodig die de prioriteiten bewaken en die anderen ertoe aanzetten om actie te ondernemen. 'Laten we het gewoon proberen, is een boodschap die aanstekelijk werkt. We leren met vallen en opstaan, zonder te vervallen in theorieën en dat maakt het allemaal heel doorleefd.´
Met vallen en opstaan groeit er een visie op participatie, taal en communicatie binnen de gemeentelijke diensten, in een intensieve samenwerking met partners uit het onderwijs en met andere organisaties. Sinds de Schepen van Welzijn structureel in overleg gaat met de Jeugddienst en het CMGJ is het beleid intensief betrokken bij deze evoluties.

'De wereld wordt groter,' vertelt een enthousiaste jeugdwelzijnswerker, 'de mensen beginnen met elkaar te praten.' Men wil het taalverhaal nu graag met deze ervaringen verbinden.

Contact

Jeugddienst Leopoldsburg

Contactpersoon Anouk Noens
Telefoon 0476 80 79 39
E-mail anouk.noens@leopoldsburg.be

CMGJ

Contactpersoon Valerie Engelen
Telefoon 0488 17 59 79
E-mail valerie@cmgj.be

Integratie Leopoldsburg

Contactpersoon Samia Chekimi
Telefoon 011 34 02 47
E-mail samia.chekimi@leopoldsburg.be

OCMW Leopoldsburg

Contactpersoon Mieke Vandermarliere
Telefoon 011 53 98 43
E-mail helene.vandermarliere@ocmwleopoldsburg.be

Een waarderende benadering van alle talenten

Stad Genk organiseert het programma Instapje voor kinderen van 1 tot 2,5 jaar en hun ouders om kinderen alle kansen te geven op een brede, evenwichtige ontwikkeling.
De warme, betrokken interactie van de ouders met hun kind staat centraal in Instapje. De uitvoering van het programma is in handen van contactmedewerkers die wekelijks op huisbezoek gaan in de gezinnen. Naast de huisbezoeken kunnen de ouders ook deelnemen aan een groepsprogramma, waar ze andere ouders kunnen ontmoeten en hun sociale netwerk kunnen versterken. Tenslotte zijn er de instapuurtjes, activiteiten waar alle ouders en hun kinderen aan mogen deelnemen – ook de ouders die niet participeren aan Instapje. Ook tijdens deze instapuurtjes staan ontmoeting en participatie centraal. Ouders en kinderen doen samen leuke dingen, genieten van gezinsactiviteiten en kunnen ervaringen uitwisselen.
Instapje is doordrongen van participatie en communicatie: door volop ontmoetingskansen te creëren voor de groep ouders onderling, en hen tegelijkertijd de kans te geven om regelmatig in contact te komen met ouders die de ‘brede’ samenleving vertegenwoordigen, zijn er tal van situaties waarin ze met anderen (en hun kinderen!) in gesprek kunnen gaan.

Maar er is meer...
Het programma is tegelijkertijd een opleidingsprogramma voor de contactmedewerkers.
Het zijn laaggeschoolde moeders die minimum 1 jaar werkloos zijn en geen diploma hebben van het middelbaar onderwijs: ze zijn ook een belangrijke doelgroep in het programma.

De stad heeft een sterke samenwerking met de werkwinkel in Genk voor deze opleiding.
De werkwinkel is verantwoordelijk voor het persoonlijk ontwikkelingstraject van de contactmedewerkers. Binnen dit traject wordt er gewerkt aan ‘schriftelijke verslaggeving’ (een kernopdracht) of aan het toeleiden van anderstalige nieuwkomers naar Nederlandse taallessen.
In de basisopleiding gaat er veel aandacht naar communicatieve vaardigheden, waarbij taal het natuurlijke middel is om over de wereld te praten: ervaring en evaluatie leren immers dat net déze vaardigheden van wezenlijk belang zijn voor hun functie als rolmodel binnen de gezinnen.
De contactmedewerkers verwerven al doende de ‘taal van de pedagogie’ door in teamverband met hun collega’s te overleggen: het uitleggen van (spel)regels, het gebruik van begrippen als ‘supervisie’, ‘intervisie’, ‘team’ en van begrippen uit de ontwikkelingspsychologie,... Tijdens hun contacten met het beleid en met de pers leren ze communiceren in hun rol van ‘Instapje ambassadeur’.
Kortom, het project biedt ook de contactmedewerkers tal van kansen om te participeren aan een boeiende leeromgeving, met eventueel een verder liggend perspectief op tewerkstelling in een pedagogische setting.
En, ook voor hen gaat deze participatie gepaard met de kans om taal te gebruiken in een brede waaier van formele en informele contexten.

De gemeente werkt ook samen met externe partners in het kader van taal, communicatie en tewerkstelling. In deze bijdrage laten we twee van deze partners aan het woord: vzw Stebo en ENAIP zijn twee organisaties die samen met de stad werk maken van de tewerkstellingskansen van maatschappelijk kwetsbare groepen.

Vzw Stebo

Kansen op tewerkstelling vergroten in dialoog met kwetsbare groepen
Het stadsbestuur van Genk werkt onder andere samen met vzw Stebo om de kansen op tewerkstelling te vergroten voor maatschappelijk kwetsbare groepen. De uitgangspunten die deze organisatie vooropstelt in haar werking, liggen volledig in de lijn van onze visie op taal en communicatie: het is een aanpak waarbij mensen met elkaar in gesprek gaan om samen te zoeken naar perspectieven op tewerkstelling.

Het zwaartepunt van de zoektocht ligt bij de klant. Wat loopt er al goed? Hoe komt het dat dit al goed loopt? Op welke manier kan of wil de klant verder bouwen op de successen die hij of zij ervaart? Welke zijn voor de klant belangrijke voorwaarden om zich goed te voelen op het werk? Op welke manier kan de klant zélf zorg dragen voor deze aandachtspunten? Door in dialoog met de klanten op zoek te gaan naar nieuwe uitdagingen, groeit ook het zelfvertrouwen om te communiceren in het Nederlands. Er worden drempels overwonnen om deel te nemen aan sollicitatiegesprekken en aan testen die door de bedrijven worden georganiseerd. Als mensen de behoefte voelen aan een bijkomende voorbereiding op dergelijke situaties, ligt de focus op attitudes en (communicatieve) vaardigheden - niet op taal als een op zichzelf staand gegeven.
Bij de taalcoaching op de opleidingsvloer worden de cursist en de trainer/ instructeur gecoacht om de opleiding of de individuele beroepsopleiding (IBO) zo optimaal mogelijk te laten verlopen. Trainers worden geïnformeerd over diverse leerstijlen. Er worden hen didactische werkvormen aangereikt om doelgericht te werken met laag taalvaardige cursisten. De cursisten worden ondersteund in het verwerken van de leerstof en bij het wegwerken van taalbarrières, zodat ze de opleiding succesvol kunnen doorlopen.

Taalcoaching op de werkvloer

Laagtaalvaardige nieuwe werknemers uit de kansengroepen en hun werkgevers worden tijdens de eerste maanden van de tewerkstelling gecoacht op de werkvloer. Tijdens de coaching wordt er onder meer gewerkt aan communicatieve vaardigheden die nodig zijn op de werkvloer. Tegelijkertijd worden ook werkgevers gesensibiliseerd en geïnformeerd, zodat ze het potentieel van deze doelgroep leren zien en benutten. De motivatie om de gepaste attitudes en vaardigheden te verwerven op de werkvloer, zorgt voor dynamiek en interactie tussen de werkgevers, de coach en de werknemer.
De vaardigheid om in het Nederlands te communiceren over bepaalde aandachtspunten groeit dan als vanzelf mee. Het project wordt gefinancierd met VIA-middelen. Sinds 2008 heeft

> ‘We brengen werkgevers en werkzoekenden samen in situaties waarin ze met elkaar in interactie mogen gaan. Het is een formule waar alle betrokkenen veel van leren.’

Stebo een contract met VDAB om deze dienstverlening gratis aan te bieden.

Innoveren in authentieke leersituaties

De doelgerichte aanpak, op maat van de cliënt werkt motiverend. Er is een grote betrokkenheid die ervoor zorgt dat cliënten zich engageren om over hun ervaringen te praten met de begeleiders. Maar Stebo werkt ook innoverend: men zoekt voortdurend naar originele werkvormen om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Ook dan leunt men zo dicht mogelijk aan bij authentieke situaties: zo worden mensen als vanzelf gemotiveerd om met elkaar te communiceren over 'echte' uitdagingen.
Voor ondernemerschap, een sterke vorm van tewerkstelling, werd er een innoverend initiatief in het leven geroepen: het coöperatieve ondernemersatelier.
Hier kunnen werkzoekenden een jaar lang nagaan of hun ondernemerschap levensvatbaar is. Ze krijgen deze kans met behoud van hun uitkering, onder begeleiding van een coach.
Verder worden werkgevers en werkzoekenden samen gebracht in situaties waarin ze met elkaar in interactie mogen gaan – een formule waar zowel de werkzoekenden als de bedrijven veel uit leren op vlak van taal en communicatie. Werkzoekenden krijgen bijvoorbeeld de kans om sollicitatiegesprekken te voeren met werkgevers.
Ze kunnen ook samen deelnemen aan jobbeurzen of speeddates die door Stebo worden georganiseerd, bij het afsluiten van een opleiding. Tijdens een jobbeurs of tijdens een speeddate krijgen cursisten de kans om zich te presenteren als werkzoekende, met hun CV en portfolio als aanbod. De werkgevers gaan er in gesprek met de cursisten over hun aspiraties en kwalificaties.
Ze geven de cursisten ook advies over de manier waarop ze kwaliteiten en kwalificaties nog beter kunnen vertalen in hun CV. De jobbeurs en speeddates leidden al voor een aantal cursisten naar tewerkstelling. Dit concept werd experimenteel ontwikkeld.

Een ander innoverend, succesvol experiment was de sollicitatietraining met jobhunting. Aan de hand van authentieke opdrachten kregen cursisten de kans om zich te verdiepen in de wereld van vacatures en sollicitatie. De deelnemers werden toegeleid door VDAB. Bij de toeleiding hield VDAB rekening met de meest gemotiveerde kandidaten. Sterkere deelnemers werkten samen met de zwakkere cursisten om de opdrachten tot een goed einde te brengen. De minder taalvaardige deelnemers werden gemotiveerd om hun bevindingen en hun oefeningen thuis in het Nederlands te delen met hun huisgenoten.

Een 'totaalbenadering'

'Maatwerk' betekent ook samenwerken met andere hulpverleners indien een werkzoekende in zijn of haar persoonlijke levenssfeer behoefte heeft aan bijkomende ondersteuning. Voor deze mensen werkt Stebo onder andere samen met het CGG, het OCMW, individuele hulpverleners, de Opvoedingswinkel in Genk, ... Om randvoorwaarden weg te werken zoals bijvoorbeeld gepaste kinderopvang, worden er crèches, onthaalmoeders, andere kinderopvanginitiatieven bezocht. Jongere werkzoekenden kunnen in contact gebracht worden met het jeugdwerk, vrouwen met vrouwenwerkingen, buurtbewoners met buurtwerkingen, ... Het stimuleert hen om in actie te komen, het zet hen in beweging, wat een eerste stap richting tewerkstelling kan zijn. Het scherpt ook hun taalvaardigheid aan, omdat ze in interactie gaan met anderen.

Aandacht voor andere levensdomeinen door een stevige verankering in de buurt

Stebo is een organisatie die actief is in meerdere steden en gemeenten. De situatie in Genk is uniek, aangezien de vzw in deze stad buurtopbouwwerk organiseert in drie wijken. Dit zorgt voor een stevige verankering van de initiatieven die er worden genomen voor kansengroepen. Het bevordert de samenwerking , omdat de buurtopbouwwerkers in de buurten kunnen overleggen met andere wijkactoren zoals de wijkmanagers, buurtwerkers, wijkagenten, ...
Dit soort overleg met diverse actoren én de betrokkenheid van Stebo bij beleidsplanning zorgen ervoor dat alle betrokkenen samen kunnen inspelen op nieuwe uitdagingen die zich in de loop van de tijd aandienen.
Als er een aanleiding is om voor een bepaalde doelgroep iets te ondernemen op vlak van tewerkstelling, gaat Stebo op zoek naar een gericht aanbod.
Er werd zo in het verleden een aanbod georganiseerd voor hooggeschoolde immigranten die in de buurtlocaties vertelden over hun negatieve ervaringen met bandwerk of andere uitvoerende arbeidstaken. Men ging met hen op zoek naar mogelijkheden voor heroriëntering. Er werd ook gepraat over de arbeidscultuur en –ethiek in Vlaanderen en in het land van herkomst. Men zocht samen met de deelnemers naar gespreksonderwerpen die gepast zijn voor een pauze met collega's. Aangezien een aantal mensen graag de zuivere uitspraak van het Nederlands onder de knie wilden krijgen, werd er een logopediste geëngageerd om op hun vraag in te gaan. Deze mensen hebben een hele weg afgelegd. Hun zelfvertrouwen nam toe en tijdens zo'n gemotiveerde zoektocht naar alternatieven en nieuwe vaardigheden kreeg ook hun taalvaardigheid alle kansen om mee te groeien.

> 'We brengen verschillende doelgroepen incontact met het jeugdwerk, met vrouwenverenigingen of met het buurtwerk. Dit zet hen in beweging naar dialoog en tewerkstelling.'

Samenwerking om actief werk te maken van gezamenlijke doelen

Uit het voorgaande blijkt dat Stebo nauw samenwerkt met andere partners om actief werk te maken van gezamenlijke, lokale doelstellingen en uitdagingen. Deze partners situeren zich binnen het strikte veld van arbeid en tewerkstelling, maar ook in andere levensdomeinen. Om zoveel mogelijk doelgericht en complementair te kunnen werken en om expertise te delen, zijn er structurele overlegmomenten met deze partners en met de stad Genk.
De complementaire bijdrage van Stebo inzake tewerkstelling in de stad situeert zich vooral op vlak van de brede randvoorwaarden voor kansengroepen om te kunnen en te willen werken. Door hen iedere keer opnieuw de kans te geven om volwaardig te participeren aan het uitstippelen en aan de invulling van een traject, biedt Stebo hen voortdurend kansen om werk te maken van hun taalvaardigheid.

De jobclub voor anderstaligen, een initiatief van ENAIP

Naast Stebo en tal van andere diensten en organisaties, zet ook de organisatie ENAIP zich in voor kansengroepen. De dienst is gevestigd in Genk, maar ook werkzoekenden uit andere gemeenten kunnen hier terecht voor de Jobclub. De Jobclub is een aanbod voor anderstalige werkzoekenden met een minimale taalvaardigheid Nederlands – ook wel omschreven als 'basiskennis'. Het doel van de Jobclub is zelfredzaamheid. Na een opleiding van 10 weken kunnen de klanten zelfstandig op zoek gaan naar een job en kunnen ze solliciteren via verschillende communicatiekanalen. Na het afronden van de opleiding worden de klanten nog opgevolgd om hen alle kansen te geven. Deze opvolging wordt ingevuld naargelang de individuele behoefte van de klant. De werkzoekenden worden doorverwezen door trajectbegeleiders van VDAB, NT2-instructeurs of door het OCMW. Klanten worden ook doorverwezen naar het Huis van Nederlands of naar Basiseducatie voor taallessen indien dit hen vooruit kan helpen. ENAIP werkt samen met interimkantoren, Stebo, Alternatief vzw, Jobkanaal en met bedrijven.

Samen zoeken naar de perfecte match tussen vraag en aanbod

De klanten van ENAIP worden ook gescreend in functie van het soort werk dat hun voorkeur wegdraagt. Dit gebeurt met het oog op een perfecte match tussen de verwachtingen van de werkgever en de kwalificaties van de kandidaat-werknemer. Men stelt dan samen met de klant een volwaardig profiel op, waarbij ook de werkervaring in het thuisland mee in kaart wordt gebracht en wordt gehonoreerd in de vorm van een erkend ervaringsbewijs. Men gaat samen met de klanten na voor welke tewerkstellingsmaatregel ze in aanmerking komen en de begeleiders van ENAIP vragen deze ook aan.

Vaardigheden als het voeren van een telefoon- of sollicitatiegesprek worden collectief geoefend. Ook het bespreken van tewerkstellingsmaatregelen en de arbeidsmarkt gebeurt in groep. Tijdens de individuele begeleiding werkt men op maat van de klant: men zoekt samen naar geschikte vacatures, vacatures en sollicitatie-ervaringen worden samen besproken.

Luisteren naar levensverhalen

Ook bij ENAIP gaan mensen met elkaar in gesprek om samen te zoeken naar perspectieven op tewerkstelling. En ook hier vormen doelgerichte interactie en wederkerigheid een optimale voedingsbodem voor taal. Er wordt tijd en ruimte gecreëerd om te luisteren naar de levensverhalen van de klanten en men helpt hen op weg met praktische en administratieve vragen die verder reiken dan de opleiding. Dit zorgt voor een vertrouwensband die mensen aanmoedigt om ook voor de andere domeinen van hun leven de grenzen te verleggen naar de bredere samenleving.

Contact

Stad Genk - Sociale zaken

Contactpersoon Johan Boucneau
Telefoon 089 65 42 22
E-mail Johan.boucneau@genk.be

Stebo vzw

Contactpersoon Nicole Meeusen - coördinator afdeling werken
Telefoon 089 32 95 30
E-mail Nicole.meeusen@stebo.be

ENAIP

Contactpersoon Wendy Gybels - consulente Jobclub
Telefoon 089 35 90 56
E-mail Enaip.wendygybels@gmail.com

